

Raport o stanie środowiska miasta Lublina za rok 1998. 1999. Miejski Insp. Ochr. Środ. Urząd Miejski w Lublinie.

Smirnow L. J. 1970. *Teoretyczne podstawy fotointerpretacji*. PWN, Warszawa.

Wójcik S. 1989. *Zdjęcia lotnicze*. PPWK, Warszawa.

Stwierdzenie lęgów żolny *Merops apiaster* na Nizinie Mazowieckiej

14.07.2001 na terenie niewielkiej zwirowni koło miejscowości Gójszcz (gmina Mrozy, Powiat Mińsk Mazowiecki, woj. mazowieckie) stwierdzono lęgi dwóch par żoln *Merops apiaster* (orzeczenie KF nr 6698 – poz.). Według regionalizacji fizyczno-geograficznej (Kondracki 1978) stanowisko to znajduje się w makroregionie Nizina Południowopodlaska i mezoregionie Wysoczyzna Kałuszyńska. Obydwie odnalezione norki były usytuowane w pionowej skarpie na wysokości ok. 1,5 m od podnóża wyrobiska i ok. 0,5 m od jego górnej krawędzi. Pierwsza norka miała wystawę południową, druga natomiast znajdowała się od strony wschodniej. Wloty były oddalone od siebie o ok. 4 m. W wyrobisku znajdowały się jedynie dwie opisane norki. Przy wejściu do jednej z nich, powiększonym przez człowieka, znaleziono około 30 wazek z rodziny żagnicowatych *Aeschnidae* oraz 1 motyla rusałkę pawika *Inachis io*.

Dorośle ptaki karmiły pisklęta, kilka z nich zdążyło już opuścić komory gniazdowe, a część jeszcze w nich przebywało. W odległości ok. 1,5 km od opisanej zwirowni odnaleziono płytki wykop ziemny z 1 norką w pobliżu której polował 1 dorosły ptak. Kolejnego dorosłego ptaka obserwowano w odległości ok. 2,5 km na południe od stanowisk lęgowych w pobliżu dużej zwirowni.

W ciągu 0,5 godziny obserwowano dorosłe ptaki podlatujące do nerek w których przebywała jeszcze część młodych ptaków. Jednocześnie obserwowano 7 osobników w grupie (5 dorosłych, 2 młode), 2 dorosłe polujące osobno + 2 wyglądające z nerek (prawdopodobnie młode). W czasie 1,5 godzinnej obserwacji odnotowano w sumie obecność 11 ptaków.

Kontrola przeprowadzona 21.07.2001 wykazała, że norki zostały już opuszczone przez podloty, które w pobliskiej kępie olszy czarnej były karmione przez rodziców. Liczby młodych w poszczególnych gniazdach nie udało się precyzyjnie określić, lecz nie było ich mniej niż 4.

Żolna jest gatunkiem ciepłolubnym, którego areał lęgowy obejmuje większą część południowej i wschodniej Europy, północne krańce Afryki oraz część Azji, aż po zachodnie Indie i górny odcinek rzeki Ob. Niewielka populacja tego gatunku występuje także w południowej Afryce (Hagemeyer, Blair 1997). Siedliskiem żolny są tereny półotwarte z mozaiką

kserotermicznych łąk oraz suchych pastwisk porośniętych nielicznymi kępami drzew.

Na terenie naszego kraju od kilkudziesięciu lat znane są jedynie dwie niewielkie kolonie na południowym wschodzie kraju w okolicach Przemysła i Hrubieszowa (Tomiałojć 1990). Łęgi żolny stwierdzono ponadto w Radomskim (Jasiński, Chmielewski 1994), na Zamojszczyźnie (Stachyra, Tchórzewski 1998), (Profus i in. 1992), na Pomorzu Gdańskim (Sikora 1992), na Północnym Podlasiu (Nowakowski, Górski 2000) i Południowym Podlasiu (Kasprzykowski, Rzępała 2001).

Wykrycie zajętych norek koło Gójszcza pozwala przypuszczać, że gatunek ten może znaleźć na terenie naszego kraju wiele dogodnych miejsc do wyprowadzania lęgów.

Celowym wydaje się ochrona takich stanowisk poprzez tworzenie wokół nich np. użytków ekologicznych, będących odpowiednią formą ochrony dla tego typu miejsc.

Ireneusz Kaługa

PIŚMIENNICTWO

Hagemajer W. J. M., Blair M. J. (eds) 1997. *The EBCC atlas of european breeding*.

Jasiński Z., Chmielewski S. 1994. *Gniazdowanie żolny Merops apiaster pod Rzę (woj. radomskie)*. Chrońmy Przyr. Ojcz. 50, 1: 97-98.

Kasprzykowski Z., Rzępała M. 2001. *Gniazdowanie żolny Merops apiaster na Południowym Podlasiu*. KULON. Tom 6. Zeszyt 1-2: 88-89.

Kondracki J. 1978. *Geografia fizyczna Polski*. PWN, Warszawa.

Nowakowski J. J., Górski A. 2000. *Pierwszy lęg żolny Merops apiaster na północnym Podlasiu*. Chrońmy Przyr. Ojcz. 2: 102-103.

Profus P., Głowaciński Z., Marczakowski P., Krogulec J. 1992. *Awifauna województwa zamojskiego*. Stud. Oś. Dok. Fizj. 20: 113-210.

Sikora A. 1992. *Łęgi żolny (Merops apiaster) na północy Polski*. Not. Orn. 33: 323-324.

Stachyra P., Tchórzewski M. 1998. *Stan populacji żolny Merops apiaster w województwie zamojskim w latach 1996-1998*. Chrońmy Przyr. Ojcz. 4: 104-109.

Tomiałojć L. 1990. *Ptaki Polski. Rozmieszczenie i liczebność*. PWN, Warszawa.